УДК 657. 471.122 (045) **Є.М. Івашина**

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ БАЗИ ДЛЯ СПЛАТИ ЄДИНОГО ВНЕСКУ

Розглядаються питання, пов'язані з особливостями нарахування роботодавцями єдиного соціального внеску. Ключові слова: єдиний внесок, заробітна плата, виплати соціального характеру.

Рассматриваются вопросы, связанные с особенностями начисления работодателями единого социального взноса. Ключевые слова: единый взнос, заработная плата, выплаты социального характера.

The questions related to features of charge employers a single social contribution. Key words: single fee, wages, welfare payments.

Постановка проблеми. Відповідно до вимог Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 року № 2464-УІ (далі – Закон про ЄСВ) з 1 січня 2011 року замість платежів до чотирьох соціальних фондів запроваджено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ). ЄСВ акумулюється на спецрахунках Пенсійного фонду України, звідки розподіляється ним відповідно до встановлених пропорцій за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування. З 1 січня 2011 року платити ЄСВ потрібно тільки до Пенсійного фонду України, але це не значить, що не потрібно спілкуватись з спеціалістами інших трьох фондів соціального страхування. Розмір ЄСВ підприємства залежить від того, до якого класу професійного ризику виробництва це підприємство відноситься. Сума ЄСВ відноситься до виробничих витрат підприємства, отже має безпосередній вплив на прибуток підприємства, що підлягає оподаткуванню, - вона його зменшує, тому важливе значення в податковому обліку має правильно визначена сума ЄСВ, обчислена відповідно до вимог податкового законодавства, щоб не допустити випадків необґрунтованого заниження податку на прибуток підприємства. З іншої сторони – заниження роботодавцями суми єдиного внеску до Пенсійного фонду призведе до накладання на них працівниками Пенсійного фонду України фінансових санкцій, сплата яких негативно вплине на фінансовий стан цих підприємств.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Дослідженням питань, пов'язаних з нарахуванням роботодавцями єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та особливостями його сплати до Пенсійного фонду України присвячені публікації спеціалістів на сторінках газет "Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації" та "Все про бухгалтерський облік".

Виклад основного матеріалу. Серед нормативно-правових актів щодо ЄСВ на особливу увагу заслуговує Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне

страхування, затверджена постановою правління Пенсійного фонду України від 27.09.2010 року №21-5 (далі – Інструкція № 21-5), якою визначено процедуру нарахування і сплати ЄСВ страхувальниками, визначеними Законом України про ЄСВ. Єдиний внесок для платників-роботодавців, зазначених у п.п.2.1.1 п. 2.1 розділу ІІ Інструкції № 21-5, а саме:

- підприємств, установ та організацій, інших юридичних осіб, утворених відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, чи за цивільно-правовими договорами (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою – підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у свідоцтві про державну реєстрацію їх як підприємців), у тому філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів зазначених підприємств, установ і організацій, інших юридичних осіб, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами;

- фізичних осіб – підприємців, зокрема тих, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю, чи за цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою – підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у свідоцтві про державну реєстрацію їх як підприємців);

- фізичних осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, та фізичних осіб, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту), **встановлюється у відсотках від суми нарахованої заробітної плати** за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України "Про оплату праці" від 234.03.1995 року № 108/95-ВР, відповідно до класів професійного ризику виробництва, до яких віднесено платників єдиного внеску з урахуванням видів їх економічної діяльності (крім бюджетних установ, для яких встановлено фіксований відсоток – 36,3).

Для роботодавців, які виплачують грошове забезпечення, допомогу по тимчасовій непрацездатності, допомогу або компенсацію відповідно до законодавства:

- батькам – вихователям дитячих будинків сімейного типу, прийомних батькам, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства;

- особам, які отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності;

- особам, які проходять строкову військову службу у Збройних Силах України, інших утвореннях, військових формуваннях відповідно до закону,

Службі безпеки України, органах Міністерства внутрішніх справ України та службу в органах і підрозділах цивільного захисту;

- особам, які відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;

- одному з непрацюючих працездатних батьків, усиновителю, опікуну, піклувальнику, які фактично здійснюють догляд за дитиною-інвалідом, а також непрацюючим працездатним особам, які здійснюють догляд за інвалідом I групи або за престарілим, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього нагляду або досяг 80-річного віку, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу або компенсацію відповідно до законодавства, єдиний внесок **встановлюється у розмірі 33,2%** суми грошового забезпечення, оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, що здійснюється за рахунок коштів роботодавця, та допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги або компенсації відповідно до законодавства.

Відповідно до Закону України "Про оплату праці":

- основна заробітна плата – винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців;

- додаткова заробітна плата - винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чиним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих функцій і завдань;

- інші заохочувальні та компенсаційні виплати – до них належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства, або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

Відповідно до п.п.4.3.5 п.4.3 Інструкції № 21-5 при визначенні видів виплат, що відносяться до основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат, при нарахуванні єдиного внеску необхідно звертатись до Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 13.01.2004 року №5. Необхідно звернути увагу на те, що, крім детального переліку вказаних видів виплат, в ній наведено перелік видів виплат соціального характеру в грошовій та натуральній формах, з яких потрібно сплачувати єдиний внесок. Серед них:

- витрати в розмірі страхових внесків підприємств на користь працівників, пов'язаних з добровільним страхуванням (особистим, страхуванням майна). Звісно, це не стосується страхових платежів за медичним і пенсійним страхуванням;

- оплата або дотації на харчування працівників, в тому числі в їдальнях, буфетах, профілакторіях;

- оплата за утримання дітей працівників у дошкільних закладах;

- вартість путівок працівникам та членам їхніх сімей на лікування та відпочинок, екскурсії або суми компенсацій, видані замість путівок, за рахунок коштів підприємства;

- вартість проїзних квитків, які персонально розподіляються між працівниками, та відшкодування працівникам вартості проїзду транспортом загального користування;

- інші виплати, що мають індивідуальний характер (оплата квартири та найманого житла, гуртожитків, товарів, продуктових замовлень, абонементів у групі здоров'я, передплати на газети та журнали, протезування, суми компенсації вартості виданого працівникам палива у випадках, не передбачених чинним законодавством).

Потрібно знати, що ч. 7 статті 7 Закону про ЄСВ передбачено перелік видів виплат, на які єдиний внесок не нараховується. Цей перелік затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 року № 1170. До таких виплат відноситься:

- одноразова допомога працівникам, які виходять на пенсію згідно із законодавством та колективними договорами;

- вихідна допомога в разі припинення трудового договору;

- відшкодування, нараховані працівникам за час затримки розрахунку при звільненні;

- витрати не відрядження;

- надбавки (польове забезпечення) до тарифних ставок і посадових окладів працівників, які направляються для виконання налагоджувальних, ремонтних і будівельних робіт, і працівників, робота яких виконується вахтовим методом, постійно проводиться в дорозі чи має роз'їзний (пересувний) характер, у визначених законодавством розмірі;

- відшкодування працівникам витрат на придбання ними спецодягу та інших засобів індивідуального захисту в разі невидачі їх роботодавцем або вартість виданого згідно з діючими нормами спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, миючих і знешкоджувальних засобів, молока та лікувально-профілактичного харчування;

- вартість придбаних роботодавцем проїзних квитків, що персонально не розподіляються між працівниками ми, а видаються їм у разі потреби для виконання виробничих завдань (у зв'язку зі специфікою роботи);

- вартість подарунків до свят і квитків на видовищні заходи для дітей працівників;

- платіж згідно з договорами добровільного медичного та пенсійного страхування працівників та членів їх сімей.

Нараховувати єдиний внесок необхідно в межах максимальної величини, що дорівнює 15 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом. Ураховуючи закріплений статтею

21 Закону про Держбюджет-2011 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, максимальна величина для нарахування ЄСВ у 2011 році становитиме на місяць:

- з 1 січня 2011 року – 14115 грн.;
- з 1 квітня 2011 року – 14400 грн.;
- з 1 жовтня 2011 року – 14775 грн.;
- з 1 грудня 2011 року – 15060 грн.

При визначенні максимальної величини бази нарахування єдиного внеску виплати враховуються в такій черговості:

- сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, що включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України "Про оплату праці";
- суми винагороди за цивільно-правовими договорами;
- суми допомоги по тимчасовій непрацездатності.

При цьому розмір єдиного внеску застосовується окремо до кожного виду виплат відповідної категорії платників. Застосування максимальної величини при нарахуванні єдиного внеску на суми допомоги по тимчасовій непрацездатності, оплати щорічної відпустки, період яких більше одного місяця, здійснюється окремо за кожний місяць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 року № 2464-УІ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www. rada. qov. ua.

2. Закон України "Про Державний бюджет України на 2011 рік" від 23.12.2010 року № 2857-УІ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www. rada. qov. ua.

3. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджена постановою Правління Пенсійного фонду України від 27.09.2010 року № 21-5. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www. rada. qov. ua.

4. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Державного комітету статистики України від 13.01.2004 року №5. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www. rada. qov. ua.